

نظریه عمومی مسئولیت مدنی

دکتر ایرج بابائی

هیأت علمی دانشگاه علامه طباطبائی

پژوهشکده حقوق

تهران - ۱۴۰۱

فهرست اجمالی مطالب

سخن ناشر

دیباچه

مقدمه

فصل اول: بحران مسئولیت مدنی در ایران

فصل دوم: مفهوم و منطق واحد یا متکثر مسئولیت مدنی

فصل سوم: مسئولیت مدنی (قهری) و مسئولیت قراردادی

فصل چهارم: کارکرد مسئولیت مدنی

فصل پنجم: مبنای مسئولیت مدنی

فصل ششم: حوزه سیاست‌گذاری و تکیه به قضاوت عرفی در تعیین شرایط

مسئولیت مدنی

فهرست منابع

فهرست تفصیلی مطالب

فهرست تفصیلی مطالب

سخن ناشر

فهرست اجمالی مطالب

دیباچه

مقدمه

فصل اول: بحران مسئولیت مدنی در ایران

۱- بررسی داده‌های آماری ایراد خسارت در کشور

۲- نقد نحوه رویکرد و عملکرد بازیگران اصلی حقوق در ایران به موضوعات مسئولیت مدنی

الف - رویکرد حاکم بر دکترین (تحقیقات و آموزش‌های حقوقی)

ب - رویکرد و منش قانونگذاری

ج - رویه حاکم در دنیای عمل حقوقی: عملکرد قضات

۳- لزوم تغییر نگاه حقوقی به مسائل مسئولیت مدنی و اتخاذ راهی نو در رویکرد و عمل

الف - تغییر نگاه و رویکرد به موضوعات حقوقی نزد دکترین

ب - رویکرد و عملکرد قانونگذار

ج - نگاه و عملکرد قضات

فصل دوم: مفهوم و منطق واحد یا متکثر مسئولیت مدنی

۱- تعریف مسئولیت مدنی

۲- وحدت یا تکثر مسئولیت مدنی در حقوق ایران

۳- ایرادات ناشی از نظریه وحدت منطق مسئولیت مدنی در حقوق ایران

۴- تکثر منطق و قواعد حاکم بر حقوق مسئولیت مدنی ایران

الف - ایراد خسارت مالی مبتنی بر قاعده اتلاف

ب - عدم‌النفع و خسارات صرفاً پولی و اقتصادی

ج - خسارت جانی

د - خسارت معنوی

ه - تصرف در حق موجب خسارت دیگر صاحبان حقوق

و - غصب

- ط - لحاظ مفهومی کلی برای مسئولیت مدنی و تفکیک آن از دیگر حوزه‌های مسئولیت
- ۱- مفهوم مسئولیت مدنی و مسئولیت کیفری
- ۲- مفهوم مسئولیت مدنی و مسئولیت قراردادی

فصل سوم: مسئولیت مدنی (قهری) و مسئولیت قراردادی

- ۱- تفاوت‌های اساسی مسئولیت قهری و قراردادی
- الف - تفاوت مفهوم و منطق مسئولیت قهری و قراردادی
- ب - تفاوت دامنه و خسارت موضوع مسئولیت
- ج - تفاوت در شرایط ایجاد مسئولیت
- د - تفاوت در آثار مسئولیت
- ۲- رابطه مسئولیت قهری و قراردادی
- الف - زمینه تردید در اعمال مسئولیت قهری یا قراردادی
- ب - اجرای قرارداد موضوعیت خاصی ندارد و ایراد خسارت زمینه عمومی مسئولیت قهری است
- ج - اعمال قواعد مسئولیت قراردادی به لحاظ وجود توافقات قراردادی راجع به شرایط و آثار مسئولیت

فصل چهارم: کارکرد مسئولیت مدنی

- ۱- جبران خسارت و بازدارندگی از رفتار زیان‌بار
- ۲- نهادهای حقوقی رقیب دارای کارکردی مشابه مسئولیت مدنی
- الف - مسئولیت مدنی و مسئولیت کیفری
- ب - مسئولیت مدنی و مقررات کنترل رفتاری (تنظیم‌گری)
- ج - بیمه و مسئولیت مدنی
- اول - ویژگی‌های بیمه و مسئولیت مدنی در جبران خسارت
- دوم - تأثیر متفاوت بیمه و مسئولیت مدنی در بازدارندگی از رفتار زیان‌بار
- سوم - جایگزینی مسئولیت مدنی با روش‌های اجتماعی جبران خسارت

فصل پنجم: مبنای مسئولیت مدنی

- ۱- مبنای اصلی مسئولیت مدنی: تقصیر یا مسئولیت مطلق
- ۲- تفاوت‌های عملی لحاظ مبنای مختلف در ایجاد مسئولیت مدنی
- ۳- تحلیل اقتصادی مبنای مسئولیت مدنی

الف - فرض حادثه یکجانبه

ب - فرض حادثه با تأثیر دوجانبه رفتاری

ج - ملاحظات تعیین کننده در لحاظ مبنای تقصیر یا مسئولیت مطلق

۴- مبنای مسئولیت مدنی در حقوق ایران

الف - مبنای مسئولیت مدنی مطابق قانون مدنی و قانون مجازات اسلامی

ب - مبنای مسئولیت در قانون مسئولیت مدنی ۱۳۳۹

ج - مبنای حاکم بر حقوق کنونی ایران و مبنای مطلوب مسئولیت مدنی

د - تعدیل مبنای مسئولیت در زمینه‌های مختلف ایراد خسارت

اول - تعیین مبنای مسئولیت بر اساس طبیعت خسارت و حقوق مورد حمایت

دوم - تعیین مبنای مسئولیت به لحاظ زمینه فعالیت موجب خسارت

فصل ششم: حوزه سیاست‌گذاری و تکیه به قضاوت عرفی در تعیین شرایط مسئولیت مدنی

۱- نقش عرف و سیاست‌گذاری حقوقی در تعیین ضرر قابل جبران

۲- نقش عرف و سیاست‌گذاری حقوقی در تعیین شرایط فعل زیان‌بار

۳- تبعیت رابطه سببیت از قضاوت عرفی: دروازه‌ای برای تحول حقوق مسئولیت مدنی و انطباق با نیازها و انتظارات روز

الف - قاعده مقابله به خسارت

ب - مسئولیت تولیدکننده در مورد خسارات ناشی از کالای معیوب

ج - مسئولیت دولت

د - شناخت مسئولیت تضامنی

فهرست منابع

Theory of Tort Law

Iraj Babaei

Allameh Tabataba'i University

S.D.I.L.

The SD Institute of Law
Research & Study

Tehran - 2022